

TÜRKİYEDE SINAİ KALKINMA BANKASI KREDİLERİNİN YATIRIM SAHALARI

Yazan: Mehmet Selik
İktisat Asistanı

I — SINAİ KALKINMA VE KREDİ İHTİYACI

Sinaî kalkınma deyince iki şey anlaşılmalı lâzımdır. Mevcut sanayii genişletmek ve geliştirmek, hiç mevcut olmayan sanayi kollarını kurmak. Bunlardan birincisi ileri, iktisaden gelişmiş memleketlerin, meselesi olduğu halde, ikincisi iktisaden geri kalmış memleketlerin problemi-
dir.

Nitekim ikinci cihan harbinin son zamanları ile harbi takip eden yıllarda sinaî kalkınma meselesi bu iki yönden görülmüştür. Harp sonu dünyasının çeşitli meselelerine hal çareleri aramak ve bulmak durumunda olan devletler, milletlerarası teşekküller ve şahıslar kendilerini, kalkınma mevzuu bakımından, iki mesele ile karşı karşıya bulmuşlardır: Harp pek çok memlekette büyük zararlara sebep olmuş, her türlü istihsal gerilemiştir. Yıkılan, harap olan memleketlerin yeniden ihyası ile gerilemiş bulunan istihsalin yeniden canlandırılması, arttırılması lâzımdır. İki problemden biri bu idi. Diğer ise iktisaden az gelişmiş memleketlerin kalkındırılması idi. Bu problemlerin halli her şeyden evvel sermaye teminine ve daha sonra da, bihassa iktisaden geri kalmış memleketler için, teknik bilgi noksanlığının kabil olduğu kadar sür'atle izalesine bağlıydı. İşte Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası, kısa adıyla Dünya Bankası, bu iki gayeyi gerçekleştirmek üzere, bahsettiğimiz iki ihtiyaca tatminler sağlamak maksadıyla kurulmuş bir müessesedir.

İster yenileme ve tevsi mânasında alınsın, ister yeniden sanayi unsurları meydana getirmek şeklinde telâkki edilsin, kalkınma, ve hususiyle sinaî kalkınma, büyük mikyasta bir kredi meselesidir. Bu hüküm bütün bir memleket için olduğu kadar, tek teşebbüsler için belki bir kaidedir. Tek müteşebbisin olsun, bütün bir memleketin olsun şu tip sermayeye ihtiyacı vardır: Tesis sermayesi — işletme sermayesi, öz sermaye — yabancı sermaye. Gerek memleketler gerekse tek müteşebbisler bu serma-

yerlerin hepsini de kendi imkânlarıyla ve kendi kaynaklarından elde edemezler. Hükmümüz hiç değilse yer yüzündeki memleketlerin ekseriyeti için doğrudur.

İleri batı memleketlerinde yerli sanayiın çeşitli bakımlardan finansmanı için kurulmuş, müesseseler mevcuttur. Bu müesseselerin kuruluşları o memleketlerde sanayiın kuruluşu ile birlikte olmuştur. Kredi müesseselerinin varlığı demek, tasarrufun varlığı demektir. Gerçekten de iktisaden gelişmiş memleketlerin bir hususiyetleri de yüksek bir tasarruf seviyesine erişmiş olmalarıdır.

Fakat zaman ileri memleketlerin sadece kendi içlerinde kredi ihtiyaçlarını karşılayan müesseselere sahip olmalarıyla her şeyin halledilemediğini göstermiştir. Sermaye ve sermaye teçhizatı bakımından fakir memleketlerin, bol ve zengin sermayelere sahip memleketlerin imkânlarından faydalanmaları zarureti, bilhassa ikinci dünya harbinden sonra kendisini kuvvetle hissettirmiştir. Dünya Bankasının tesisi, hissedilen bu zaruretin ifadesi olmuştur.

Dünya Bankasının faaliyete geçmesinden bir kaç yıl sonra memleketimizde de bir sınaî kalkınma bankası kurulmuştur. Ve bu bankanın tesisinde Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankasının rolü ve yardımları büyük olmuştur.

Memleketimizde esaslı surette sanayileşme gayretleri 1930 yıllarından başlar. Fakat o zamanlar hususi sermaye terakümü mevcut olmadığı kanaatiyle sanaileşmenin devlet eliyle yürütülmesi bir zaruret olarak kabul edildi. Devletin kurmaya çalışacağı sanayiın ise memleketin bütün ihtiyaçlarına cevap teşkil edemiyeceği de aşikârdı. Çünkü Devletin bu derece çeşitli yönleri olan, ve yine çok çeşitli nevilerde ve sahalarda yapılması lâzım gelen bir işi tek başına tam olarak başarması imkânsız denecek kadar zordu. Buna bilhassa Devletin finansman imkânları elvermezdi (1) Ayrıca, iktisadî kalkınmanın bir kısmının hususi sektör tarafından deruhte edilmesi muhtelif yönlerden faydalar temin edecekti. Her şeyden evvel Devletin bu mevzudaki yükünü azaltıp (2) ona asıl üzerinde durması gerektiği sahalarda daha bol imkânlı ve daha kuvvetli bir hareket kabiliyeti kazandıracaktı.

Ne varki kalkınma ameliyesinde hususi sektörün Devlete yardımcı

(1) Yazıcı B. «Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası» adlı yazı S. 1, Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası A. O. tarafından teksir ettirilmiştir, 1952

(2) Yazıcı B. «İktisadî Kalkınmada Sanayi ve Türkiye Sınaî Kalkınma Bankasının Rolü» adlı yazı S. 2, Aynı Banka tarafından teksir ettirilmiştir, 1952

olabilmesi kolayca tahakkuk edebilecek bir iş değildi. Yenilmesi gereken büyük güçlükler mevcuttu. Bunların da başında şunlar vardı: (3)

- 1 — Sermaye terakümü noksanı,
- 2 — Teknik bilgi noksanı,
- 3 — İdari tecrübe noksanı.

Bu noksanların telâfisi ise başlıca aşağıdaki altı hususun hal yoluna girmesiyle mümkün olabilirdi:

- 1 — Hususi ellerdeki tasarrufları sınaî müesseseler kurmak için bir araya getirmek,
- 2 — Sanayicilerin elindeki sermaye terakümünü sınaî maksatlar için orta ve uzun vâdeli kredilerle takviye etmek,
- 3 — Makine ve teçhizat için döviz temin etmek,
- 4 — Müteşebbislere plânlarında yardım etmek,
- 5 — Sınaî teşebbüslere mühendislik, iktisat ve muhasebe sahalarında teknik yardımda bulunmak,
- 6 — Müteşebbislere idari bakımlardan tavsiyelerde bulunmak ve icabı halinde idare unsurları temin etmek.

İşte bütün bu güçlüklerin yenilmesi, çeşitli iktisadî, içtimaî ve siyasi sebepler (burada ikinci dünya harbinin araya girmesini de bilhassa düşünmek gerekir) yüzünden gecikmiştir. İleriki izahlarımızda bu mevzuda karşılaşılan güçlüklerin bazı sebepleri üzerinde durduktan sonra, bunların yenilmesi için girişilmiş teşebbüslerden bahis edecek ve sözü temin edilen kredilerle bu kredilerin yarım sahalarına geireceğiz. Bu surelle gerek şimdiye kadar söyle diklerimizle ve gerekse bundan sonra vereceğimiz izahlarla, Türkiye'de sanayi kredisinin (hususî teşebbüs için) doğuş, geliş ve kullanılışı prosesi üzerinde kısa ve toplu bir bilgi vermiş lacağız.

II — TÜRKİYE SINAİ KALKINMA BANKASININ KURULUŞUNDAN ÖNCEKİ DEVREDE SANAYİ KREDİSİ VE BUNUNLA İLGİLİ MESELELER:

Bir memlekette sanayi kredisinin yatırıldığı sahaları tetkik etmek isterken her şeyden evvel o memlekette sanayi faaliyetlerinin var olabileme imkân ve şartlarına ve bunların vücuda getirilmesi arzusunun mevcut olup olmadığına bakmak lâzımdır. Bundan sonra da sanayi kredisi mahiyetinde bir kredinin mevcut olup olmadığının ve mevcut olabileme şansının bağlı bulunduğu şartların tetkik edilmesi lâzımdır. Bu şartla-

(3) Yazıcı B «Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası» S. 2.

yokluğu veya kifayetsizliği halinde bir sanayi kredisinin mevcudiyeti imkânından bahsedebilmek zor olur. Adı geçen şartları ise bilindiği gibi, memleketin gelir seviyesindeki yükseklik, tasarruf meyil ve terbiyesinin gelişmiş olması, para kıymetinin istikrarını muhafaza etmes ve organize bir sermaye piyasasının varlığıdır diye hülâsa olunabilir. Böyle bir piyasanın vücuda gelmesi, memleketin umumi iktisadî durumu muvacehesinde, daha bir çok hususlara bağlıdır. Umumi kültür seviyesi, iyi işliyen bir bankalar sistemi şirketlerin ve bankaların makûl sayılabilecek hadlerde temettü ve faiz tediye edebilmeleri, memleket gerçek ve ihtiyaçlarına uygun bir maliye ve vergi politikası bu meyanda zikrolunabilir.

Memleketimizin çok eskiden beri bir sanayi hayatına sahip olduğu malûmdur. Yeni devlet kuruluşu ile birlikte batılı mânada sanayileşme arzu ve hamlelerimizin çok canlı olduğu da bilinen bir şeydir. Fakat şurası da o kadar açık bir gerçektir ki, bugün henüz sanayileşme bakımından arzu olunan durumun çok uzağındayız. Bunun bir çok tarihi, içtimâî ve iktisadî sebepleri yok değildir. Burada bunlar üzerinde uzun uzun duracak değiliz. Yalnız üzerinde durduğumuz meselelere dair yazılmış bir rapordan söz açmak istiyoruz. (4) Rapor, şubat 1953 tarihinde Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası tarafından mütehassıslardan müteşekkil bir etüd gurubuna hazırlanmıştır. Raporun gayesi, Türkiyede özel sınaî teşebbüslerin finansmanında yardımcı ve kaynak olacak bir sermaye piyasasının tesis ve teşviki şart ve usullerinin tetkiki teşkil etmektedir.

Mezkûr raporda «Türkiyede bir gelir artışı, bunun neticeleri olarak hacmini ölçemediğimiz bir tasarruf çoğalışı ve nihayet bir sermaye piyasasının teşekkülüne esas olabilecek bir likit sermaye terakümü vardır» denilmektedir. (5)

Rapor, likit sermayenin bankalarda bulduğu cazibenin: 1 - itimat, 2 - likidite, 3 - temettü nispetlerinden meydana geldiğini söylemekte ve memleketimizdeki küçük teşebbüslerin ve şirketlerin geniş mânadaki anonim şirketlere inkılâbı ve yavaş da olsa teraküm eden sermayenin ticarî ve sınaî şirketlerin hisse senetlerine rağbet etmesine mâni olan hususları tespit etmiş bulunmaktadır. Bunlar: 1 - itimat noksanı, 2 - likidite

(4) Türkiye'de Hususî Sınâî Teşebbüslerin Finansmanında Hadim Olmak üzere bir Sermaye Piyasasının Tesis ve Teşviki Şart ve Usulleri hakkında rapor, (Türkiye Sınâî Kalkınma Bankasının daveti üzerine teşekkül eden bir etüd gurubu tarafından tanzim edilmiştir)Şubat 1953.

(5) a. g. rapor S. 14 ; Bülent Yazıcı, «İktisadî Kalkınmada Sınâî ve Türkiye Sınâî Kalkınma Bankasının Rolü» adlı konuşma S, 3. Türkiye Sınâî Kalkınma Bankası A. O. tarafından teksir edilmiştir. İstanbul 1952.

ihtiyacı, 3 - kâr nispetleridir. (6) Bunları biraz daha yakından görmek faydalı olacaktır.

1 — Emniyet Noksanı

a) Halkımızın adı geçen şirketlerin idarelerine ve idarecilerine itimat etmemeleri ve bu yüzden para yatırdıkları işlerin kendi kontrolleri altında ve gözleri önünde olmasını istemeleri.

b) Şirketlerin muamelâtı hakkındaki umumi bilgisizlik ve vuzuhsuzluk.

c) Para kıymetindeki istikrar noksanı.

Raporda 1914 ten 1953 e kadar geçen otuzdokuz yılda paramızın kıymetinin 1/47 sine düştüğü, 1938 — 1952 içinde de kıymet düşmesinin %80 olduğu ifade edilmektedir.

Bizimki gibi iktisaden geri kalmış bir memlekette bu istikrarsızlığın bir sermaye piyasasının teşekkülünde ne kadar menfi bir rol oynayacağı aşikârdır. Kaldı ki, iktisaden gelişmiş memleketlerde dahi, bu temevvüçler vuku bulduğu zaman sermaye piyasası çok zarar görür hattâ yok olur.. Almanya ve Fransada bunun misalleri görülmüştür.

d) Umumi itimad noksanı

2 — Likidite Noksanı

Memleketimizde yeni kurulmuş, faaliyetleri hakkında henüz bilgi edinilmemiş şirketlerin hisse senetlerine plase edilen sermayeler kolayca nakde çevrilemezler. Sermaye piyasasına hisse senetleri dolayısıyla yatırılacak mablâğların seyyaliyet kazanabilmeleri ancak bu piyasanın genişlemesi ve hisse senedi sahiplerinin ellerindeki senetlere her zaman alıcı bulmaları ile mümkün olabilir.

Rapor bu noktada fasit bir daire içinde kalındığına dikkati çekmektedir. Likidite olmadan sermaye piyasası gelişmemekte, likiditenin vücutta gelmesi ise geniş bir sermaye piyasasının var olmasına bağlı bulunmakta..

3 — Kâr Nispetlerinin Farklılığı

Sermaye piyasasının teşekkülünde en müessir bir amil de şüphesiz kârlılıktır. Kâr getirecek sahalar mevcut olmadıkça, buralara sermaye intikaline hizmet edecek bir piyasanın vücutuna elbette ki ihtiyaç olmaz. Bu itibarla sermaye piyasasından beslenecek olan teşebbüslerin yüksek nispetli kârlar dağıtabilmeleri şarttır. Nispetlerin hiç değilse, gelir getiren sair menkûl kıymetlerin ve teşebbüslerin nispetlerinden bir miktar

(6) a. g. rapor S. 15-20.

yüksek olmaları mutlak lâzımdır. Aksi halde sınaî teşebbüserin çıkaracakları hisse senetleri itibar görmez ve sermaye piyasası teşekkülü imkânları da ortadan kalkar.

Mezkûr raporda memleketimizde tasarrufların ekonominin bilhassa ticarî ve ziraî sektörlerinden kaynak aldığına işaret edilmekte ve bu tasarrufların muhtelif sahalara yatırılmaları kabil iken ve hususiye icap ederken, fiiliyatta bunların bilhassa ziraat ve gayrimenkul inşaatı sektörlerine teveccüh etmekte bulduklarına ehemmiyetle dikkat çekilmektedir. Tasarrufların yutulması mevzuunda bu iki saha sanayi karşısında, biraz da normal olmıyan şartların tesiriyle, çok kuvvetli rakipler durumundadırlar. Onları bu kuvvetli duruma sahip kılan sebeplerden başlıcalarını zikretmek icap ederse, ziraat için:

- 1 — Ziraî mahsul fiyatlarındaki istikrar ve Ziraat Bankasının temin ettiği geniş kredileri,
- 2 — Ziraî gelirlerin vergi muafiyetlerini,
- 3 — Son yıllarda Amerikan Yardımlarından temin edilen ziraat âlet ve makinelerin çok müsait şartlarla zürraa intikal ettirilmiş olmalarını gösterebiliriz.

Gayrimenkul inşaatı için mevcut sebepler daha da fazladır. Ezcümle:

- 1 — Para kıymetindeki tahavvüllerden gayrimenkul sahiplerinin müteessir olmaması,
- 2 — Paranın tedvirinin yabancı ellere bırakılmamış olması,
- 3 — Herkesin bir meskene sahip olma hususundaki tabii arzusu,
- 4 — Yüksek kiralara temin ettiği gelir,
- 5 — Vergi muafiyetleri,
- 6 — Gayrimenkullerin oldukça kolaylıkla satılmasına müsait bir piyasanın mevcudiyetinin temin ettiği seyyaliyet,
- 7 — Gerek inşaat safhası da ve gerekse inşadan sonra kolaylıkla ipotek yoluyla kredi temini imkânlarının mevcudiyeti, ve nihayet
- 8 — İtiyatlar...

Bu izahlar neticesinde, şimdiye kadarki bütün arzularımıza ve çabalarımıza rağmen, bir sermaye piyasasının teşekkülü temin bahsinde yenmeye mecbur olduğumuz pek çok güçlüğün mevcut olduğu anlaşılmaktadır. 1953 yılı başında mütehassısların kanaatleri bu işin henüz başında olduğumuz hususunda ittifak halinde idi.

Memleketimizde sanayie kredi temini gayesiyle kurulmuş müesseseler mevcut olmamış değildir. Sümerbank ve Etibank bu mevzuda başlıca misallerdir. Ancak bu müesseseler yalnız amme sanayii sektörü için kredi temin etmek düşüncesi ile kurulmuşlardır. Ve kuruluş gayeleri de bundan ibaret değildir. Her iki müessesenin kuruluş gayeleri, başka başka sa-

halarda olmak üzere, devlet sanayi teşebbüslerini kurmak ve işletmek; ve bunlara lüzumlu kredileri temin etmektir. Burada hemen ifade etmek gerekir ki bu ikinci fonksiyonlarını, yani kurup işletmeye açtıkları teşebbüslere kredi temini işini, ne Etibank ve nede Sümerbank ifa edebilmiştir (7) .

Âmme sektörü için kısaca durum bu iken hususi sanayi sektörü için daha da kötü idi. Hususi sanayiın kurulup gelişmesine yardım edecek kredi müesseseleri yoktu. Bunların meydana getirilmeleri için fazla bir gayret de görülüyordu. Âmme sanayiî sektörü normal olmıyan bir yoldan, Merkez Bankası kaynaklarından, kısmen beslenirken, hususi sanayi sektörü tamame kendi yağıyla kavrulmaya mecbur ve çaresiz bir durumda idi. Bu hal 1950 yılına kadar böylece devam etti. Haziran 1950'de memleketimizin iktisadî hayatında çok mübrem bir ihtiyacı karşılamak ve büyük bir boşluğu doldurmak üzere Türkiye Sinaî Kalkınma Bankası kuruldu.

Burada şunu da belirtelim ki ikinci dünya harbine gelinceye kadar âmme sanayiinin finansmanında umumi bir ticaret bankası olan İis Bankasına da müracaat edilmiştir (8). Fakat bilâhare bankanın bu türlü âlakaları tasfiye olunmuş veya asgarî hadde indirilmiştir. Banka bir zamandan beri bazı hususi teşebbüslere yeniden iştirak yoluyla yardımcı olmakta ve keza hususi sektöre ihtiyacı olan kısa vâdeli işletme kredisini teminde yararlı olmıya çalışmaktadır (9).

III — TÜRKİYE SINAİ KALKINMA BANKASININ KURULUŞU VE BANKANIN TEMİN ETTİĞİ SINAİ KREDİLERİN YATIRIM SAHALARI:

Bizim burada asıl üzerinde duracağımız mesele, her ne kadar Bankanın temin ettiği kredilerin hangi sanayi sahalarına yatırılmış veya yatırılmakta olduğunu tespit ve tetkik etmek ise de, bu işe girişmeden önce Bankanın faaliyetleri ve verdiği kredilerle ilgili bazı hususlar üzerinde bir nebze durmak faydalı olur.

1 — Bankanın Kuruluşu ve Gayeleri

Türkiye Sinaî Kalkınma Bankası Milletlerarası İmar ve Kalkınma

(7) Ferman C. Türkiye'de Sanayi Kredisi S. 77-97; Yazıcı, B. «Sanayi Sahasında Kredi.....» adlı yazı.

(8) Ferman C. Türkiye'de Sanayi Kredisi S. 99-100

(9) Türkiye İş Bankası 31. Hesap yılı İdare Meclisi Raporu S. 14

Bankasının yardımları ile, mevcut sanayiın tevsii veya yeni sanayi kurulması için hususi teşebbüse ikrazatta bulunmak, yerli ve yabancı sermaye sahipleri ile iştirak halinde veya kendi başına sınaî teşebbüsler vücuda getirmek, hususi sanayie malî yardım yanında idari ve teknik yardımlarda da bulunmak ve sanayie ait esham ve tahvilât piyasasının inkişafına yardım etmek gayeleri ile kurulmuş bir bankadır. Kuruluş tarihi 2/VI/1950 dir. Bankanın ikraz faaliyetleri 1951 yılından itibaren başlar.

2 — Bankanın Kaynakları

Kuruluşundan bu tarafa banka üç kaynağa sahip olmuştur:

a — Marshall Plânı Özel Teşebbüs Fonu

b — Milletlerarası İmar ve Kalkınma Bankası kredisi

c — Bankanın Kendi Zati Sermayesi

Banka başlangıçta 12.500.000 (Oniki Milyon Beşyüzbin T.L.) sermaye ile kurulmuş ve fakat kısa bir zaman sonra bu miktar 25.000.000 liraya çıkarılmıştır.

Bankanın 5. hesap yılı raporunda 1954 yılı sonuna kadar tasvip olunan kredilerin cem'an 133.140.698 lira (10) olduğu bunun aşağıdaki kaynaklardan temin olunduğu kaydedilmektedir. (11)

		Umumi Yekûna
		Nispeti
Bankanın T.L. Kaynakları	32.990.455	%24,8
M. İ. K. Kredisi	39.294.104	%29,5
)% 75,2
Marshall P. Özel T. Fonu	60.856.139	%45,7
Toplam	133.140.698 TL.	

Görülüyor ki Bankanın ikraz faaliyetlerinde öz sermaye dışındaki kaynaklar çok ehemmiyetli bir yer tutmaktadır. Bu, Bankanın gelecekteki faaliyetleri bakımından, üzerinde dikkat ve ehemmiyetle durulması icap eden bir mesele teşkil etmek gerekir. Zira yabancı kaynakların olmayışı halinde Bankanın kendi kaynaklarına dayanarak göstereceği faaliyet çok mahdut kalacaktır.

3 — Bankanın İkraz İçin Gözönünde Bulundurduğu Prensipler ve Aradığı Şartlar:

Daha evvel de söylediğimiz gibi, Sınaî Kalkınma Bankası yalnız hu-

(10) Raporda bu rakam 133. 141. 298 olarak verilmektedir. Doğru değildir. Bir toplama hatası bahis mevzuudur.

(11) 5. Hesap Yılı Yönetim Kurulu Raporu S. 36.

susi sanayi sektörüne ikrazatta bulunur. Banka krediyi rastgele herkese vermez. Her sahaya yatırmaz. Verdiği krediler tesis, tevsi ve yenileme kredileridir. Banka henüz işletme kredisi vermemektedir. Daha doğrusu elinde kısa bir zaman için atıl kalacağını hesapladığı meblâğları işletme kredisi olarak verir. Bunlar büyük bir önem arzetmezler.(12)

Tesis kredisi verilmesi halinde kredi sermayenin en çok %50 — 60 ına kadar çıkar.

Bankadan kredi temin edebilmek için mucip sebepli bir müracaatta bulunmak lâzımdır. Bu müracaat Bankanın muhtelif mütehassısları tarafından teknik, malî ve iktisadî yönlerden dikkatli bir incelemeye tâbi tutulur. Acak bu tetkikat neticesinde uygun görülenler yönetim kurulu kararıyla krediye hak kazanırlar.

Bankanın kredi verirken göz önünde bulundurduğu prensiplerin başlıcaları şunlardır: (13)

a — Vücuda getirilecek veya tevsi edilecek sınaî tesis ve bunun müteşebbisleri hakkında bütün teknik, iktisadî, malî ve ticarî malûmatı muhtevi bir projenin Bankaya tevdi edilmesi,

b — Projenin sabit sermayesinin Bankaca tayin edilecek bir kısmı ile gerekli işletme sermayesinin mühim bir kısmını müteşebbislerin öz kaynaklarından temin etmeleri,

c — Projenin memleketin iktisadiyatında ve bilhassa dış tediye durumunda müspet bir inkişaf temin edecek vaziyette olması,

d — Projenin teknik bakımdan müspet olması,

e — Vücuda getirilecek sınaî tesisin mamûllerinin memleket içinde veya dışında kârlı bir şekilde satılması imkânlarının tespiti,

f — Teşebbüsün sermayedarlara cazip bir kâr bırakmakla beraber Bankanın alacağı makûl bir kaç sene zarfında ödenmesini temin edecek derecede kârlı olduğunun tetkikat sonunda anlaşılması.

Bunlardan başka Banka, dış tediye durumumuzdaki güçlükler dolayısıyla, kendisi için kredi talebinde bulunulan işlerin,

a — Mümkün olduğu kadar az döviz icap ettiren,

b — Ham maddesinin hepsini veya büyük kısmını yerli mahsuller teşkil eden,

c — Ve nihayet nispeten kısa bir zamanda işletmeye açılacak ve aynı zamanda oldukça ehemmiyetli ihtiyaçlara cevap verecek işlerden olmasına hususiyle dikkat etmektedir.

Banka verdiği krediler için içinde bulunduğumuz yıla kadar %6 nis-

(12) Yazıcı B. «Sanayi Sahasında Kredi ve Kredi Müesseseleri» adlı makale S. 7. Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası A. O. tarafından teksir olunmuştur. 1952.

(13) 5. Hesap yılı Yönetim Kurulu Raporu S. 30-31.

petinde faiz almakta idi. (*) Faiz haddi bu yıl %7 ye çıkarılmıştır. Banka faizden başka yaptığı hizmetler dolayısıyla %1 komisyon alır.

Bankadan alınan kredilerin vâdeleri için Bankaca önceden tespit olunmuş bir kayıt yoktur. Vâdenin tespitinde işin nevi, kredinin mikdarı, iş sahibinin sermayeye iştirak nispeti rol oynar. Fakat her şeyden evvel vâde, kredinin yatırıldığı işin rantabilitesine göre taayyün eder. Rantabilite ise, senelik gayrî safi kârdan vergi ve amortismanlar çıktıktan ve sermayeye % 15 bir pay ayrıldıktan sonra geriye kalan mikdar üzerinden hesaplanır. Fakat her halde vâdenin tespitinde krediyi alanın ödeme sırasında zor duruma düşmemesine bilhassa dikkat edilir.

Bu bahse ait izahlarımıza son verirken şunu da belirtelim ki Banka kendi Türk Lirası kaynaklarını istediği gibi kullanır. Halbuki Marshall Plânından müdevver fonu kullanmada muhtar değildir. Bu fondan verilecek kredileri Banka önceden tespit olunmuş bir priorite listesine göre tevzi etmiye mecburdur. Keza Milletlerarası Banka kredilerinin de kullanılabilmesi için Bankaca tasvip olunan kredi taleplerinin mekkûr bankaca matlûba muvafık bulunması ve tastik olunması icap etmektedir.

4 — Türkiye Sıaî Kalkınma Bankasının verdiği Krediler ve bunların haiz olduğu muhtelif hususiyetler: (14)

a — Genel Olarak:

Kuruluşundan 1954 yılı sonuna kadar Bankaya miktarları toplamı 556 milyonu bulan 1560 kredi talebinde bulunulmuştur. Bu hacmi bulan bir kredi talebini bankanın karşılıyabilmesine, kaynakları göz önünde bulundurulursa hemen görülür ki, maddeten imkân yoktur. Bunun yanında kredi taleplerinin bir çoğu bankanın aradığı şartları haiz olmayıp kabulleri tespit olunmuş prensiplere uygun düşmüyordu. Bu sebeplerden ötürü bankaya vâki taleplerin büyük bir kısmının isafına imkân görülememiş ve bunlar red veya iptal olunmuşlardır.

1954 yılı sonuna kadar yapılan talepler yıl, talep adedi ve miktarı ve tasvip olunan krediler itibariyle aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir:

Yıllar	Talep adet	Talep miktar	Tasvip olunan adet	Tasvip olunan miktar
1951	234	111.457	36	
1952	857	264.344	103	

(*) Bu yazı 1955 yılında kaleme alınmıştır.

(14) Bu sahifede verilen ve bundan sonraki sayfalarda verilecek olan rakamlar Bankanın 1951-1954 Hesap yılları raporlarından alınmıştır.

1953	244	79.561	76	
1954	225	100.595	78	
Toplam	1.560	555.957	293	133.141

(Talep miktarı ile tasvip olunan miktara ait rakamlar 000 ilâvesiyle okunacaktır.)

Adet itibariyle tasvip olunanlar talep olunanların %19u; miktar bakımından ise %24 üdür. Görülüyor ki, dört yıl zarfında istenen kredilerin ayrıca beşte biri, miktarca dörtte biri ancak karşılanabilmiştir. Yukarıda işaret ettiğimiz bazı sebepler mevcut bulunsa dahi bu nispetlerin çok düşük oldukları açıktır.

Tablodan 1952 yılında taleplerin gerek adet ve gerekse miktar itibariyle en yüksek seviyeye çıkmış olduğu görülmektedir. Bunun muhtelif sebepleri olabilir. Bir kere o yıl sınaî faaliyetlere hız verildiği veya diğer sahalarda faaliyet artmalarının sanayii sektörüne tesir etmiş ve bunun neticesinde kredi taleplerinin artmış olacağı söylenebileceği gibi, dış kaynakların bilhassa bu yıl geniş tutulmuş olmasının ve nihayet bankanın ikraz faaliyetleri hakkında bilgi noksanlığının da tesiri olmuş olabilir.

b — Sanayi guruplarına göre talep edilen ve tasvip olunan krediler:

aa — Adet itibariyle

1954 yılı sonuna kadar bankadan talep edilen kredilerle bunlardan tasvip olunanları sayıca aşağıda görülmektedir:

Sanayi gurupları	Talep olunan	Tasvip olunan	Tasvip olunanı (*) yekûna nispeti
1 — Tamir ve bakım atelyeleri	332	76	%25,9
2 — Gıda maddeleri sanayii	280	51	17,4
3 — Mensucat sanayii	246	48	16,4
4 — Kimya sanayii	200	28	9,6
5 — Taş, toprak, cam, cini s.	122	27	9,2
6 — Diğer sanayi	53	16	5,5
7 — Madeni eşya s.	37	10	3,4
8 — Kereste ve tahta mamûlleri s.	91	7	2,4
9 — Nakliye vasıtaları	43	7	2,4
10 — Makina ve malzeme s.	20	6	2,0
11 — Madencilik	33	5	1,7
12 — Maden izabesi	17	3	1,0

(*) Yekûnundan maksat tasvip olunan krediler mecmunu gösteren 239 tür.

13 — Deri mamulleri s.	21	3	1,0
14 — İçki s.	8	2	0,6
15 — Sellüloz s.	8	2	0,6
16 — Kauçuk s.	7	1	0,3
17 — Elektrik santralları	13	1	0,3
18 — Matbaacılık ve neşriyat	24		
19 — Küçük s.	4		
20 — Mobilya ve mefruşat	3		
Toplam	1560	293	100

Hususi sanayi sahasında kredi taleplerinin başlıca hangi sanayi kol- larından gelmiş olduğunu yukarıki tabloda görüyoruz. Tablonun bize te- min ettiği başlıca fayda budur.

İlk 7 kalemi teşkil eden tamir ve bakım atelyeleri, gıda maddeleri sanayii, mensucat sanayii, kimya sanayii, taş - toprak - cam - çini sanayii, madeni eşya sanayii ve diğer sanayi ismi altında toplanan işler için ta- lep olunan krediler mecmu kredi taleplerinin %88,4 ünü teşkil etmekte- dir. Adet itibariyle başta gelen bu kalemlerin ekserisinin miktar itibari- le de başta geldiğini biraz sonra göreceğiz.

bb — Miktar itibariyle

İstenen ve tasvip olunan krediler aşağıdaki tabloda görülmektedir:

Sanayi Gu.	Talep olunan	Yekûna (*) nispeti	Tasvip olunan	Yekûna (*) nispeti	Tasvip olunanın Talep oluna- na nispeti
1 - Mensucat S.	196.793	% 35,4	35.211	% 40,0	% 27,0
2 - Taş-toprak.	90.498	16,2	26.937	20,2	29,7
3 - Gıda M. S.	85.168	15,2	22.461	17,0	26,3
4 - Kimya S.	24.408	4,4	9.347	7,0	38,3
5 - Madeni E. S.	10.702	1,9	3.637	2,7	34,0
6 - Diğer S.	30.155	5,4	3.087	2,3	10,2
7 - Kereste tah S.	9.731	1,8	2.993	2,2	30,7
8 - Nakliye Va.	32.082	5,8	2.666	2,0	8,3
9 - Tamir-Bak. A.	30.573	5,4	2.359	1,8	7,7
10 - Maden izabesi	8.539	1,5	1.956	1,5	22,2
11 - Makina-Malz.	7.344	1,3	1.648	1,3	22,9
12 - Madencilik İş.	6.414	1,1	1.324	1,0	20,6

(*) Yekûndan maksat talep edilen mecmu kredi miktarıdır.

(*) Yekûnundan maksat tasvip olunan mecmu kredi miktarıdır.

13 - İçki S.	1.803	—	1.037	—	56,0
14 - Sellüloz S.	979	—	258	—	26,3
15 - Deri Ma. S.	3.598	—	119	—	3,3
16 - Kauçuk S.	2.759	—	42	—	1,5
17 - Elektrik Sant.	8.505	1,5	25	—	0,3
18 - Matb. Neş.	4.274	—	—	—	—
19 - Mobil. Mefr.	1.121	—	—	—	—
20 - Küçük S.	512	—	—	—	—
Toplam	555.957		133,141		

Bu tablodan şunları öğreniyoruz:

- 1) Kredi talepleri en çok hangi sanayi kollarından vâki olmaktadır.
- 2) Krediyeye en ziyade mazhar olan sanayi kolları hangileridir.
- 3) Her sanayi kolunun elde ettiği kredinin talep ettiğine nispeti nedir ve binnetice talepler ne nispette karşılanabilmektedir.

İlk üç kalemi teşkil eden mensucat S., Taş - Toprak S. ye gıda maddeleri sanayiinin talep ettiği krediler dört yıl zarfında hususi sanayi sektörünce istenen kredilerin %66,8 ine baliğ olmaktadır. Diğer taraftan yine aynı sanayi guruplarının Bankadan temin ettiği kredilerin baliği, aynı müddet zarfında Bankaca tesvip olunan krediler tutarının %77,2 sini teşkil etmektedir. Bu netice hususi sanayi yatırımlarının ve faaliyetlerinin bilhassa hangi sahalarda taksif olunduğunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Sanayi kollarını talep ettikleri miktar ile elde ettikleri miktar bakımından karşılaştıracak olursak şu neticeyi elde ederiz.

Talep olunan kredi miktarı

- 1 — Mensucat Sanayii
- 2 — Taş-Toprak-Cam-Çini S.
- 3 — Gıda Maddeleri Sanayii
- 4 — Nakliye Vasıtaları
- 5 — Tamir Bakım Atelyeleri
- 6 — Diğer Sanayi
- 7 — Kimya Sanayii
- 8 — Madeni Eşya Sanayii
- 9 — Kereste ve Tahta S.
- 10 — Maden İzabesi

Tasvip olunan kredi miktarı

- 1 — Mensucat Sanayii
- 2 — Taş-Toprak-Cam-Çini S.
- 3 — Gıda Maddeleri Sanayii
- 4 — Kimya Sanayii
- 5 — Madeni Eşya Sanayii
- 6 — Diğer Sanayi
- 7 — Kereste ve Tahta S.
- 8 — Nakliye Vasıtaları
- 9 — Tamir ve Bakım Atelyeleri
- 10 — Maden İzabesi

Nakliye vasıtaları ve Tamir bakım atelyeleri kalemleri istisna edilecek olursa, ilk üç kalem arasında tam, diğerleri arasında çok yakın bir muvazilik müşahede edilmektedir.

Bu tablodan aynı zamanda şunu da görüyoruz: İstedikleri miktarlara göre elde ettikleri kredi miktarları en yüksek nispetleri veren sanayi kolları Kimya, Madeni Eşya, Kereste ve Tahta Sanayiidir. Bunlarda nispet % 30 un üstünde olup %40 a yaklaşmaktadır. Bu nispetler mutlaka bu sanayi sahalarına hususi bir ehemmiyet verildiği mânasına gelmezler. Belki daha çok, talep olunan miktarların azlığı miktarların büyümesine sebep olmuştur.

Başlıca üç mühim kalemi teşkil eden mensucat, gıda maddeleri ve taş - toprak - cam - çini sanayilerinde nispet %25 — %30 arasındadır.

En çok kredi talebi vâki olan ve keza en çok kredi verilen sanayi kollarını böylece gördükten sonra, kredi taleplerinde hangi sanayi gurupları için bir devamlılık ve istikrar görüldüğünü tespit etmek her halde faydalı olacaktır.

c — Kredi taleplerinde en ziyade devamlılık görülen sanayi gurupları :

Türkiye Sinaî Kalkınma Bankasının neşrettiği 1951 - 1954 hesap yılları raporlarına istinaden bu hususu tespit etmek mümkün olmaktadır. Bundan evvel üzerinde durduğumuz noktalar bakımından en önemli olan kalemler bu hususta da aynı durumu muhafaza etmektedirler. Sanayi guruplarını, Bankanın ikraz faaliyetlerine başladığı yıldan itibaren kredi taleplerinde bulunup bulunmadıklarına göre sıralıyacak olursak aşağıdaki tabloyu elde ederiz.

1 — Gıda maddeleri Sanayii	Talepler birinci yıldan itibaren başlamakta ve diğer yıllarda da devam etmekte...
2 — Mensucat Sanayii	“ “
3 — Kimya Sanayii	“ “
4 — Madeni Eşya Sanayii	“ “
5 — Tamir Bakım Atelyeleri	“ %
6 — Taş-Toprak-Cam-Çini S.	Talepler ikinci yıldan itibaren başlamakta ve diğer yıllarda devam etmekte
7 — Kereste ve Tahta S.	“ “
8 — Madencilik	“ “
9 — Makina ve Malzeme	“ “
10 — Maden İzabesi	“ “

d — Sanayi guruplarına verilen kredilerin bu guruplara ait sanayi şubelerine dağılışı :

Sanayi guruplarına göre tespit ettiğimiz kredilerin bir de bu bakımdan tetkiki, bize kredinin nihaî kullanılma ve yatırılma sahasını göstermesi bakımından mühim olabilir. Zira ancak bu suretle memleketimizin krediye ihtiyaç duyan sanayi şubelerini öğrenmiş ve şimdi-

ye kadar verilen kredilerin nerelere yatırılmış bulunduğunu açık olarak görmüş oluruz.

Bu tespit işini bütün sanayi guruplarını ele almak suretiyle yapılacağız. Sadec eilk yedi sanayi gurubunu ele alacağız. Çünkü bunların aldığı krediler Bankaca verilen mecmu kredinin %91,4 ünü teşkil etmektedir. Bu tespit işi yapılırken aynı zamanda hangi nevi işlerin hangi sanayi gurubuna ait olduğu da görülmüş olacaktır.

	<u>Kredi Adedi</u>	<u>Kredi Miktarı</u>	<u>Guruba Nisbet</u>	<u>Umuma Nisbet</u>
I — Mensucat Sanayii	48	53.221	%100,0	%40,00
1 — Dokuma fabrikaları	7	18.659	35,0	
2 — Pamuk ipliği ve dokuma F.	6	15.420	29,0	%93,8—37,52
3 — Pamuk ipliği fabrikaları	9	8.834	16,6	
4 — Boya-Apre ve basma tesis	10	7.226	13,8	
5 — Yün ipliği yıkama ve tarama	2	712		
6 — Çırçır fabrikaları	7	613		
7 — Halı ve kilim sanayii	2	604		
8 — Trikotaj	3	604		
9 — Diğer mensucat fab.	1	335		
10 — Havluluk dokuma	1	204		
II — Taş-Toprak-Cam-Çini S.	27	26.937	%100,0	%20,20
1 — Çimento sanayii	4	15.022	55,8	
2 — Tuğla kiremit sanayii	17	9.442	35,0	%97,8 - 18,34
3 — Diğer mamuller	4	1.890	7,0	
4 — Mermer Sanayii	5	583		
III — Gıda maddeleri Sanayii	51	22.461	%100,0	%17,00
1 — Yemeklik nebati yağlar	9	7.585	33,8	
2 — Değirmencilik	17	5.760	25,6	%93,7-15,92
3 — Balık sebze ve meyva kons.	10	4.051	18,0	
4 — Çeşitli gıda maddeleri S.	5	3.673	16,3	
5 — Ekmekçilik, Fındıkçılık	6	896		
6 — Süt mamûlleri	4	496		
IV — Kimya Sanayii	28	9.347	%100,0	%7,00
1 — Tıbbi müstahzarat S.	11	5.144	55,0	
2 — Diğer mamûller	3	1.773	19,0	%81,9-5,73
3 — Sabun imalâtı	5	1.112	11,9	
4 — Boya vernik sanayii	2	730		
5 — Nebatî ve hayvani yağlar S.	7	588		

V — Madenî Eşya Sanayii	10	3.637	%100,0	%2,70
1 — Levha ve Sac mamûlleri	2	1.700	36,6	%83,3-2,25
2 — Telden mamûl eşya ve çivi S.	4	1.116	46,7	
3 — Diğer madenî eşya imalâtı	2	560		
4 — Kaplama nikelâj ve sıralama	1	170		
5 — Hırdavat mamûlleri S.	1	90		
VI — Diğer Sanayi	16	3.086	%100,0	%2,30
1 — Soğuk hava depoları ve Buz İ.	10	2.227	73,8	1,69
2 — Başka bölümlerde adı geçmiyen diğer sanayi	3	640		
3 — Oksijen istihsali	1	125		
4 — Suni deri sanayii	1	30		
5 — Süngercilik	1	15		
VII — Kereste ve Tahta S.	7	2.999	%100,0	%2,20
1 — Tazyikli tahta mamûlleri	2	2.827	98,0	2,15
2 — Kereste fab. ve hızarlar	3	78		
3 — Kereste ve tahta ilâçlama	1	72		
4 — Marangozluk atelyeleri ve Doğramacılık	1	15		

Bu tablo yardımıyla da şu hususları tespit imkânı doğmaktadır:

1 — Memleketimizde sanayi kredisi çok dar bir sanayi gurupları çerçevesi dahilinde alınıp verilmektedir.

2 — Sanayi kredilerinin nihaî yatırılma sahalarını teşkil eden sanayi şubelerinin bu az sayıdaki guruplar içindeki sayıları da mahduttur.

3 — Umumî olarak sanayi kredisinin istimali henüz çok dar bir saha dahilinde mümkün olabilmektedir.

Filhakika, adı geçen yedi sanayi gurubuna verilen kredilerin mecmu krediler içindeki payı, bir münasebetle daha önce de işaret ettiğimiz veçhile, çok büyüktür, 133.141.000 liralık kredinin 121,691.000 liralık kısmı, ki %91,4 ü demektir, bunlara yatırılmıştır. Geriye kalan 13 sanayi gurubuna isabet eden pay ancak 11,5 milyon liradır.

Diğer taraftan, bu yedi sanayi gurubu 39 sanayi şubesi ihtiva etmektedir. Bu sanayi şubeleri de, krediden faydalanma bakımından, aynı ehemmiyette değildirler. Yedi sanayi gurubuna verilmiş olan 121 milyon 691.000 liralık kredinin 111.219.000 i 39 sanayi şubesinden 17 si

arasında dağılmıştır. Bu miktar mecmu kredi miktarı içinde %83,6 lık bir payı temsil eder. Mecmu kredinin bu miktarını yutan 17 sanayi şubesinin dışında kalan 36 sanayi şubesi veya gurubu ancak geriye kalan 21.922.000 lirayı alabilmişlerdir. Halbuki bu şubeler içinde inkişafı memleket ekonomisi için büyük ehemmiyeti haiz olanlar az değildir.

Adı geçen 17 sanayi şubesi şunlardan ibarettir:

I — Sanayi Gurubundan: 1 - Dokuma fabrikaları, 2 - Pamuk ipliği ve dokuma fabrikaları, 3 - Pamuk ipliği fabrikaları, 4- Boya, Apre, Yıkama ve Boyama işleri. Mecmu kredinin % 37,5 i.

II — Taş-Toprak-Cam-Çini gurubundan: 1 - Çimento sanayii, 2 - Tuğla kiremit sanayii. Mecmu kredinin % 18,3 ü.

III — Gıda maddeleri gurubundan: 1 - Yemeklik nebati yağlar, 2 - Değirmencilik, 3 - Balık, meyva ve sebze konserveciliği, 4 - Çeşitli gıda maddeleri sanayii. Mecmu kredinin % 15,9 u.

IV — Kimya sanayi gurubundan: 1 - Tıbbî müstahzarat sanayii, 2 - Diğer mamûller sanayii, 3 - Sabun imali. Mecmu kredinin % 5,7 si.

V — Madenî eşya gurubundan: 1 - Levha ve sac mamûlleri, 2 - Telden mamûl eşya ve çışı. Mecmu kredinin %2,3 ü.

VI — Kereste ve Tahta işleri gurubundan: 1 - Tazyikli tahta mamûlleri. Mecmu kredinin %2,2 si.

VII — Diğer sanayi gurubundan: 1 - Soğuk hava depoları ve buz imâli. Mecmu kredinin 1,7 si.

e — Muhtelif sanayi sahalarına yatırılan kredilerin cesamet itibariyle dağılışı :

Sinaî Kalkınma Bankası raporlarında Bankanın verdiği krediler, cesamet itibariyle, beş sınıfa ayrılmış bulunmaktadır. Bunlar aşağıdaki tabloların ilkinde görülmektedir. Kredi taleplerinin adetleri yönünden en kabarık kredi sınıfları birinci ile üçüncüdür. Bu beş sınıfı, kredinin vâdesi için kullanılan kısa, orta ve uzun terimlerine kıyasen, küçük, orta ve büyük cesamette krediler diye üç sınıfa irca eder ve tablonun ilk iki sınıfına küçük, üçüncüye orta, dördü ve beşinciye büyük cesametli krediler dersek 100 bin liraya kadar olan küçük krediler adet itibariyle en kabarık kalemi meydana getirenler. (%44,4) Bunun arkasından orta (%33,8) ve büyük boydakiler gelmektedir. (%21,8)

Miktarlar bakımından durum tamamen tersinedir. En kabarık sınıflar beşinci ve üçüncü sınıflardır. Üçüncü sınıf yine kabarıklığını muhafaza etmekte ise de birincide bulunduğu yükseklikte değildir. Biraz evvel yaptığımız gibi sınıfları üçe irca edersek: Büyük cesametlilerin başta (%72,6) olduğunu, onu takiben orta (%24,0) ve kü-

çük boydakilerin (3,4%) geldiklerini görürüz. Son elde ettiğimiz netice bize kredilerin 100.000 ve bilhassa 500.000 liradan büyük krediler tipinde verilmekte olduğunu göstermektedir.

500.000 den ve bilhassa 1.000.000 dan büyük krediler daha ziyade mensucat, taş - toprak - cam- çini ve kereste tahta sanayii guruplarında (%83 - 88) toplanmış vaziyettedir. Bunların arkasından kimya, gıda maddeleri ve madeni eşya sanayii gurupları gelir (%53 - 56)). Görüldüğü gibi bu son üç gurupta 500.000 den küçük krediler, bunlardan da bilhassa 100.000 — 500.000 likler ehemmiyet kazanmaktadırlar. Bu söylediklerimiz ikinci tabloda görülmektedir.

Bankanın kuruluşundan 1954 yılı sonuna kadar tasvip olunan kredilerin cesametlerine göre dağılışı tablosu:

	Adet	%	Miktar	%
50.000 e kadar	99	33,8	1.947	1,5
50.001 den 100.000 e	31	10,6	2.538	1,9
100.001 den 500.000 e	99	33,8	31.952	24,0
500.001 den 1.000.000	29	9,9	22.171	16,6
1.000.000 dan yukarı	35	11,9	74.533	56,0
Toplam	293	100,0	133.141	100,0

	0- 50.000	50.001- 100.000	100.001 - 500.000	500.001 - 1.000.000	1.000.000+ yekûn	
Mensucat*	2 75	4 274	16 5.866	8 5.790	18 41.205	48 53.211
			%11,2	%10,9	%77,4	
Taş - Toprak	1 13	3 244	9 3.065	9 6.505	5 17.110	27 26.937
			%11,4	%24,1	%63,5	
Gıda maddeleri	4 141	7 727	29 9.380	5 4.720	6 7.492	51 22.461
			%41,7	%21,0	%33,3	
Kimya	5 158	3 219	15 3.751	2 1.395	3 3.824	28 9.347
			%40,1	%15,0	%40,9	
Madeni eşya s.	—	2 142	6 %43.1	1 %20.6	1 %33.0	10 3.637

			%43,1	%20,6	%33,0	
Diğer Sanayi	5	3	8	—	—	16
	116	230	2.741	—	—	3.087
			%88,8			
Kereste - Tahta	4	1	1	—	1	7
	93	72	327	—	2.500	2.993
			%10,9		%83,5	

(Miktarları gösteren rakamlar 000 ilâvesiyle okunacaktır)

Yukarıdaki tabloda birinci sıradaki rakamlar kredi adetlerini, ikinci sıradakiler kredi miktarlarını, üçüncü sıradaki nispetler o sanayi gurubundaki mecmu kredi miktarına oranını gösterirler.

Biraz evvel verdiğimiz ikinci tablodan daha bazı mühim neticeler çıkarmak mümkündür. Daha evvelki izahlarımız sırasında belirttik ki, Sinaî Kalkınma Bankası şimdilik ancak tesis ve tevsi kredileri vermektedir. Ve yine izah ettik ki, Banka verdiği kredilerle tesis ve tevsi finansmanlarına sadece iştirak etmektedir. Ve keza bu iştirak ancak muayyen nisbetler dahilinde olmaktadır. Tesis ve tevsi işinin icap ettirdiği sermayenin büyük kısmı müteşebbisler ve sermayedarlar tarafından temin olunmaktadır. Bu vaziyete göre yeniden kuruluş veya genişletme işleri başlıca sanayi şubelerinde 100 bin liradan başlayan, bilhassa 500 bin ve bir milyon seviyelerinde ehemmiyetli artışlar gösteren kredi ihtiyaçlarına sebep olmaktadır. Milyonluk krediler, diğer sanayi şubesi bir tarafa bırakılırsa, geriye kalan altı sanayi şubesinde, en önemli tipi teşkil etmektedir. Bu hal, daha evvelce de belirttiğimiz gibi, bilhassa mensucat, taş ve toprak, kimya ve kereste sanayilerinde müşahade edilmektedir. 100 bin ile 500 bin arasındaki kredi tipi bunun aksine mensucat, taş ve toprak, ve kereste - tahta sanayiinde, miktar bakımından, önemini kaybetmekte fakat gıda maddeleri, kimya, madenî eşya ve diğer sanayi şubelerinde en ehemmiyetli mevki işgal etmektedirler. 500 bin ile bir milyon tipi ise ilk sanayi şubesi ile son iki sanayi şubesi istisna edilirse, diğer şubelerde % 15 ilâ %20 civarında kararlı bir seviye göstermektedirler.

Netice olarak diyebiliriz ki, temin edilen kredilerin %72 si, (beş yüz bin ile bir milyon arasındakilerle, bir milyondan büyük krediler br arada) memleketimiz için büyük sayılması mümkün olan sanayilere ve sanayicilere verilmiştir. Miktar itibariyle % 72 yi bulan bu krediler talep adedi içinde ancak % 21,8 i karşılamaktadır. Mevcut sanayi şubelerimizin ihtiyaç duydukları kredi tiplerini, bunlardan elde et-

meğe muvaffak olabildikleri miktarları ve bu hâdisedeki gelişme sey-
rini, eldeki imkânlar nisbetinde böylece tesbit etmiş bulunuyoruz.

Eldeki tablonun şimdiye kadar söylenerler kadar ve belki de on-
lardan da mühim olarak gösterdiği önemli bir netice daha var: Son
yıllardaki hususi yatırımların daha çok hangi sahalarda yapılmış ol-
duğu. Zira kredi istemek demek, aynı zamanda hususi sermayeye sa-
hip bulunmak demektir. Bunun gibi, Bankaca kredi verilmesi demek,
bazı muayyen sahalara, bu kredi miktarları gözönünde bulundurulmak
suretiyle takribî olarak miktarları hesaplanabilecek olan hususi yatı-
rımın yapılması demektir. Kredilerin dağılışı bize, kendiliğinden
inkişaf imkânına sahip bulunan sahaların bugün için daha ziyade
hangileri olduğunu göstermektedir.

İstikâmet verici bir kredi politikasıyla inkışafı arzulanan bazı sa-
nayi şubelerinin teşviki imkânsız değildir. Bir taraftan mevcutların
gelişmesine yardım ederken bir taraftan da arzu olunur yeni sanayi
unsurlarının meydana getirilmesinde Sanayi Kalkınma Bankasının
çok faydalı yardımları olabilir. Bilhassa yeni kurulacak Milletlerarası
Finanz Korporasyonu kanalıyla memleketimiz hususi sanayiine ya-
bancı krediler temini işinde Sanayi Kalkınma Bankasına çok mühim
ve kıymetli ödevler düşmektedir. Ve zate bu husus da yerli sermaye
piyahasının ihyasına çalışmak gibi, çok önemli gaye ve vazifeleri ara-
sındadır.
